

J.A. Baart, G.J. van Reenen, I. van der Waal. Kaakchirurgie. Een leerboek en naslagwerk voor de tandheelkundige praktijk. 204 bl., geïll. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1998. Prijs f 74,50. ISBN 90 313 2524 4.

'Kaakchirurgie' is een soort uittreksel van diverse reeds bekende Nederlandse leerboeken, waaronder 'Gebitsextractie' (Boering, Baart, van Reenen en Voorsmit), 'Kaakontstekingen' (Vriezen) en

'Pathologie van de mondholte' (Van der Waal en Van der Kwast), die voor studenten tandheelkunde min of meer als verplichte literatuur worden beschouwd. Zoals de titel reeds vermeldt, is dit boek dan ook vooral bedoeld voor de algemeen-practicus. Als naslagwerk voor de tandheelkundige praktijk voldoet het zonder meer, vooral vanwege de gevarieerde en nagevoeg complete inhoud. In het uit 19 hoofdstukken bestaande boek worden de volgende onderwerpen besproken: 1. de plaats van de kaakchirurg in de tandheelkunde; 2. patiëntenonderzoek; 3.

de medisch gecompromitteerde patiënt; 4. verwijzen; 5. lokale anesthesie; 6. gebitsextractie; 7. dentogene ontstekingen; 8. geïmpacteerd en geretineerd gebitselementen; 9. tandletsels; 10. afwijkingen van en in het kaakbot; 11. afwijkingen van het mondslijmvlies; 12. afwijkingen van de speekselklieren; 13. afwijkingen van de sinus maxillaris; 14. het temporomandibulaire gewricht; 15. aangezichts- en kaakfracturen; 16. chirurgische kaakorthopedie; 17. lip-, kaak- en gehemelte-spleten; 18. kwaadaardige aandoeningen; en 19. pijn en het gebruik van pijnstillers.

Voor het stellen van een differentiële diagnose bij pijnklachten zal vooral het hoofdstuk over pijn de algemeen-practicus aanspreken. In het hoofdstuk over de medisch gecompromitteerde patiënt ontbreken helaas de patiënten met bloedafwijkingen, hepatitis, HIV en AIDS. Alhoewel het onderwerp over lip-, kaak- en gehemelte-spleten niet direct de belangstelling heeft van menig algemeen-practicus, had dit hoofdstuk toch iets meer inhoud mogen hebben. Bovendien heeft het slechts één literatuurverwijzing, die dateert van meer dan tien jaar geleden. In het afgelopen decennium is zowel in boeken als in tijdschriften juist over dit onderwerp het een en ander geschreven voor algemeen-practici en (ouders van) patiënten. Indien het hoofdstuk over gebitsextractie niet zo beknopt was, dan zou dit boek ook voor de student tandheelkunde een welkom leerboek zijn.

Het geheel heeft een goede lay-out en maakt een verzorgde indruk. Het taalgebruik is helder en er zijn vele illustraties, schematische afbeeldingen en tabellen. Jammer dat te veel verschillende soorten tekeningen in staan waarvan de kwaliteit zeer afwisselend is. Dit doet echter geen afbreuk aan dit leerboek, dat zeker de moeite waard is om aan te schaffen, door te lezen en nog menigmaal als naslagwerk te gebruiken.

R.A.C.A. Voorsmit, Nijmegen

De rol van speeksel in de afweer tegen orale infecties is een onderwerp dat weliswaar veel aandacht krijgt in de internationale literatuur, maar nog weinig handreikingen geeft in de behandeling van orale infecties. Uit de inleiding blijkt dat speeksel inderdaad belangrijk is bij de afweer tegen infecties; terecht wordt gesteld dat patiënten met een sterk verlaagde speekselsecretie een verhoogd risico lopen op infectieuze aandoeningen zoals cariës en candidiasis.

In dit proefschrift wordt onderzoek beschreven naar de rol van speeksel-eiwitten in *Actinobacillus actinomycetemcomitans* (Aa)-geassocieerde parodontitis. Enkele van de speekselcomponenten die aan Aa binden zijn de hoog- en laagmoleculaire speekselmucinen en de agglutinine. Deze eiwitten komen voor in de speekselpellicle. De binding tussen Aa en speekselpellicle-eiwitten komt alleen tot stand bij een lage zuurgraad, wat suggereert dat juist bij patiënten met een hoge plaquescore Aa aan tand- en mucosale oppervlakken kan hechten.

De auteur beschrijft in een patiëntenonderzoek de verschillen tussen de speekselamenstelling van patiënten met Aa-geassocieerde parodontitis en die van een groep gezonde proefpersonen. Opvallend was dat de speekselafgifte bij de parodontitisgroep gedaald was. De enige speekselcomponent die correleert met de aantallen subgingivale Aa is het ijzerbindend eiwit lactoferrine. Patiënten met hoge concentraties lactoferrine in speeksel hebben relatief lage aantallen Aa-bacteriën in de subgingivale plaque. Echter, de aantallen patiënten met lage lactoferrineconcentraties in hun speeksel met eveneens relatief lage aantallen Aa wijzen niet op een specifiek afweersysteem tegen Aa. Deze correlatie suggereert een antimicrobiële werking van lactoferrine in speeksel. Op basis hiervan heeft men fragmenten van zowel humaan als runderlactoferrine gesynthetiseerd en getest op antimicrobiële activiteit. Enkele van deze fragmenten bleken bacteriedodend te zijn voor Aa maar ook voor streptokokken en de met parodontitis geassocieerde bacterie *Prevotella intermedia*. Vooral de rundervariant van dit lactoferrinefragment was dodelijk voor vele bacteriesoorten.

Hoewel het onderzoek gedegen is uitgevoerd, is niet duidelijk geworden wat de rol van speeksel en lactoferrine in het bijzonder op Aa-geassocieerde parodontitis is. De auteur zal zijn unieke carrière vervolgen met een studie tandheelkunde gecombineerd met een parttime aanstelling als wetenschappelijk onderzoeker. Hij zou er goed aan kunnen doen dit onderzoek te focussen op het tandheelkundige probleem parodontitis, dan wel de gastheerbacterie-interactie te bestuderen op de plaats van infectie: de parodontale pocket.

W.A. van der Reijden, Amsterdam

Recensie-exemplaren

Het merendeel van de hier aangekondigde uitgaven zal nog nader in één van de volgende afleveringen worden besproken.

- S.D. Heintze e.a. Oral health for the orthodontic patient. 152 bl, geïll. Illinois: Quintessence Publishing, 1999.
- C.D. Clepper. Syllabus of prosthetics for osseointegrated implants. 716 bl., geïll. Autusta: Omega publications, 1997. ISBN 1890637 00 9.

J. Groenink. Salivary defence mechanisms against *Actinobacillus actinomycetemcomitans*. 155 bl. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam, 1998. Academisch proefschrift. ISBN 90 9012119 6.